

Список використаних джерел

1. Лубський В.І. Релігієзнавство. – К., 1997.
2. І. Бондаренко. Японська література в Україні: Минуле і сьогодення // Мовні і концептуальні картини світу. Випуск 27.
3. Кенко-хоші. Нотатки знічев'я: [зб. есеїв, новел, оповідань та легенд] / Кенко-хоші; з давньоаяп. пер. Н. Баликова. – К.: Либідь, 2017. – 392 с.
4. Рубель В. А. Японська цивілізація: традиційне суспільство і державність. К.: «Аквілон-Прес», 1997.— 256 с.—5
5. Teeuwen, M. Buddhas and Kami in Japan: Honji Suijaku as Combinatory Paradigm / Mark Teeuwen, Fabio Rambelli. London: Routledge, 2003. 256 p.

УДК 141.2

ГЕНДЕРНА КУЛЬТУРА В ІНДУЇЗМІ: ТРАДИЦІОНАЛІСТСЬКИЙ ТА МОДЕРНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТИ

Р.В. Множинська, кандидат філософських наук, доцент

В.В. Щербина, студент

Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: інтелектуальна еліта, індійське суспільство, гендер, брахманське жрецтво, кастові організації, культурні цінності.

Гендерну культуру індуїзму важко зрозуміти поза кастовою організацією індійського традиційного суспільства (організація джати), яка формувалася і розвивалася в особливих історичних умовах, найважливішим з яких треба визнати вплив ідеологічних засад брахманізму-індуїзму на етнічні, соціальні та економічні процеси. [1, 2]

Духовна та інтелектуальна еліта індійського суспільства – брахманське жрецтво – підтримує відтворення кастової організації протягом століть, оскільки вбачає в ньому ефективний механізм влади. Але не можна заперечувати присутності в цій діяльності соціально-відповідального цілепокладання, в результаті чого досягається певний баланс сил і інтересів. У кастовій організації встановлено чітко диференційовані гарантії загальної зайнятості і побудовано налагоджені схеми обміну продуктами праці та послугами; при цьому забезпечення засобами існування співвідноситься з кастовим статусом. [2]

Кастова ідеологія як релігійно-етичне налаштування суспільства і його сегментів має кінцевою метою відтворення рівноваги в системі розподілу ресурсів і в доступі до культурних цінностей і ритуалів. Подібна розподільна регламентація є помітною у первісних спільнот; в кастовому суспільстві вона стає доведеною до рівня віртуозності і поєднується з соціальною стратифікацією варнового зразка. У макросоціальному контексті кастового ладу вона стає налагодженням компліментарної взаємодії і поділу сфер відповідальності в економіці і громадській безпеці (включаючи військовий і магічно-ритуальний захист). [3]

Зараз, як і дві з половиною тисячі років тому, індуїзм має яскраво виражений характер високоефективної соціальної технології, основним

інструментом якої є кастовий спосіб організації соціальних колективів. Традиційна еліта через моральні імперативи релігії і інститути державної інфраструктури надійно контролює низові рівні системи і знаходить способи вирішення проблем міжетнічної і соціальної взаємодії на макрорівнях. Завдяки фактору релігії традиційна соціальна організація джати не тільки демонструє вражаючу довготривалість існування, але весь цей час залишається функціональною як структурна основа різних історичних модифікацій кастового ладу. Ідеологію кастового ладу потрібно сприймати як органічну частину гендерної культури індуїзму, яка є глибоко взаємопов'язаною з його засадничими концептами і уявленнями, як: дхармою, кармою і сансарою. Тому звернення до брахманічної традиції дозволяє виявити специфіку загальноприйнятих для цієї гендерної культури систему статусно-рольових диспозицій. [3]

Незважаючи на те, що тільки брахмани-чоловіки можуть здійснювати ведичні ритуали, жінки, як і раніше, відіграють важливу роль у молитовних ритуалах. Дружини брахманів священиків можуть виступати в якості помічників своїх чоловіків у ритуалах, оскільки ніяких санкцій щодо такої жіночої участі не передбачено. Гендерно-нормативні вимоги до чоловіка формулюються в термінах його касты (варни), тобто, відповідно до його приналежності до священницької, правлячої, торговельної (групи) і стадії життя (ашраму, тобто відповідно до того чи є чоловік учнем («релігійним студентом»), одруженим домовласником, відлюдником, або схимником). З іншого боку, гендерні образи жінок є сфокусованими на культурно-архетипових очікуваннях «доброї жінки» (str dharmā). Цікавим є те, що джерела індуїстського епосу, зокрема – Рамаяна, – є переповненими прославляннями «ідеальної дружини», які часто контрастують з моторошними висловлюваннями щодо злої за своєю сутністю природою жінок (str svabhāva). [4] Те, що це була стратегія для контролю жінок, свідчить повна відсутність паралельної опозиції між ідеальним чоловіком і суттєвою девіантністю чоловіків у реальному житті. Культурні архетипи підсилюють ці моделі. Соціально-статусне позиціонування жінок істотно поліпшилося завдяки буддизму. Жінки і чоловіки були рівними в етиці, яка була істотно пом'якшеною в аспекті розширення кількості прав жінок. [5]

Жінки в класичних індуїстських текстах, таким чином, часто сприймаються як істоти нижчого порядку, іноді зведені до рівня шудр, незалежно від їх фактичної кастової приналежності. З іншого боку, образи жінок позиціоновані у вигляді різних богинь, які є, вочевидь, позитивними прототипами дхармічних жінок. Так, Парваті, дружина Вішну, є втіленням жіночих чеснот, образом дружини, яка приносить процвітання і є втіленням співчуття.

Список використаних джерел

1. Академічне релігієзнавство: Підручник / За ред. А. Колодного.— К., 2000.
2. Релігієзнавство: Навчальний посібник / за ред. М.Ф. Рибачука. – К., 2020.
3. Релігієзнавство: Підручник / За ред. В.І. Лубського, В.І. Теремка. – К., 2000.
4. Релігієзнавчий словник / За ред. А.М. Колодний., Б.О. Лобовик. – Київ, 1996.

5. Shashibala. Buddhist art and thought / Shashibala. N. Delhi, 2007. Vol. 13. 312 p.

УДК 141.1

РЕТРОСПЕКЦІЯ КУЛЬТУРИ ЛЮДСЬКОГО МИСЛЕННЯ (УКРАЇНСЬКА ФІЛОСОФСЬКА ДУМКА)

Р.В. Множинська, кандидат філософських наук, доцент

М.С. Щербак, студент

Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: історична свідомість, національна культура, пізнання, мислення, антропоцентризм, католицька Русь.

Історія філософії в Україні є не просто історією філософського знання, а й історією ставлення до нього, а в культурній традиції нашого народу, вона завжди виступала, насамперед, типом духовної діяльності, де з'ясовувалися межі людського життя, де давалися відповіді на питання, які становлять сенс буття людини. Здебільшого всі мислителі України в основу головної причини матеріального світу поклали Бога. Вважаючи його творцем всесвіту, вони визнавали окремі елементи самодостатності матерії, форми її руху, об'єктивність простору і часу, єдність світу, взаємозв'язок матеріального і духовного, роль чуттєвого досвіду і форм мислення у пізнанні. Відтак, філософія в Україні розвивалася як невід'ємна частина історичної свідомості нашого народу, відображала процеси, що відбувалися в суспільному житті нації. Як особлива форма самоусвідомлення національної культури філософія в Україні існувала в тісному взаємозв'язку з суспільно-громадською, політичною, науковою, художньою та релігійною думкою. [1]

Становище української нації серед інших європейських національних держав не було тотожним: українцям протягом століть доводилося захищати свою самобутність і право на життя, а їхня національна культура піддавалась жорстокому переслідуванню. Але, усупереч таким несприятливим історичним обставинам, українська освіта, наука та філософія розвивалася. Історія української філософії є органічним складником історії всесвітньої філософії. Вона виявляє закономірності розвитку філософської думки українського народу. Завдання, яке вона реалізує, – це відтворення цілісного образу філософії як складової частини української культури. [2]

Відродження – є цікавою епохою в історії європейської культури XIV–XVI ст., що ознаменувала перехід від середньовіччя до Нового часу. Будучи радикальним переворотом у всіх царинах культури, в тому числі й філософії, Відродження зробило значний вплив і на еволюцію релігійної свідомості, на розвиток вільнодумства й атеїзму. Гуманістичний світогляд Відродження, на протигагу середньовічному теоцентризму, поставив у центр своєї уваги взаємини людини й світу. Гуманізм Відродження орієнтується, насамперед, на земне призначення людини, не підкоряючи його меті загробного порятунку й ставлячи на перше місце гармонійний всебічний розвиток особистості; догмати